

Spis treści

Wstęp	5
I. Migracje – fenomen XX i XXI wieku	11
1. Migracje w zglobalizowanym świecie	11
2. Migracje Wschód–Zachód	17
2.1. Przyczyny nowych migracji Wschód–Zachód	18
2.2. Zakres i formy migracji Wschód–Zachód	20
2.2.1. Migracja z byłego Związku Radzieckiego	23
2.2.2. Kraje byłej Jugosławii	24
2.2.3. Węgry, Czechy, Słowacja, Rumunia, Bułgaria	25
II. Migracje z Polski	27
1. Masowa emigracja z Polski w latach osiemdziesiątych XX wieku	28
1.1. Emigracja z Polski – skala zjawiska	28
1.2. Podłoża masowej emigracji z Polski	34
2. Migracje a rozszerzenie Unii Europejskiej	38
2.1. Migracje a rozszerzenie Unii Europejskiej na Wschód	41
2.2. Migracje Polaków	46
2.2.1. Polscy pracownicy w Wielkiej Brytanii	46
2.2.2. Wyjazdy zarobkowe Polaków do Niemiec	51
2.3. Konsekwencje wyjazdów dla polskiego rynku pracy	58
3. Wpływ kryzysu Unii Europejskiej na migracje zarobkowe Polaków (2008–2012)	65
4. Polscy migranci zarobkowi w Europie. Przyczyny, mechanizmy, konsekwencje	73
4.1. Przyczyny migracji	75
4.1.1. Niskie zarobki	78
4.1.2. Wysokie bezrobocie wśród młodych Polaków	79
4.1.3. Praca bez etatu	81
4.2. Mechanizmy i strategie życiowe migrantów zarobkowych	82
4.3. Skutki migracji	90
4.3.1. Pozytywne skutki migracji – perspektywa migranta i jego rodziny	91
4.3.2. Negatywne następstwa emigracji – wymiar jednostkowy i rodzinny	92
4.3.3. Wymiar społeczno-gospodarczy – pozytywne	94
4.3.4. Negatywne aspekty migracji w wymiarze gospodarczym i społecznym	96

5. Relacje pomiędzy imigrantami zarobkowymi z Polski a społeczeństwem przyjmującym	96
5.1. „My” i „oni” – rozważanie teoretyczne	97
5.2. Uwarunkowania zmian postaw społeczeństw przyjmujących wobec imigrantów zarobkowych i cudzoziemców	101
5.3. Polacy w Wielkiej Brytanii	104
5.3.1. „Polskie tsunami” – lata 2004–2007	106
5.3.2. Narastająca „Polakofobia” – lata 2008–2015	107
5.3.3. Brexit czyli „Polak zabiły w Marlow” – lata 2016–2017	108
6. Wyzysk polskich imigrantów zarobkowych w Niemczech	109
6.1. Łańcuch wyzysku i dyskryminacji	109
6.1.1. Pośrednicy w kraju pochodzenia i pobytu imigrantów zarobkowych	113
6.1.2. Pracodawca	113
6.1.3. Środowisko pracownicze	114
6.2. „Zysk czy wyzysk w Niemczech?” – polscy pracownicy sezonowi ...	115
6.2.1. „Saksy u bauera”	118
6.2.2. „Betrojerinki”, gospodynie domowe i sprzątaczkę	120
III. Migracje do Polski	127
1. Sytuacja uchodźców w Polsce	127
2. Migranci zarobkowi w Polsce	129
3. Problemy integracji imigrantów zarobkowych z Ukrainy w Polsce	136
3.1. Ukraińcy, czyli „Ruscy” – lata 1991–2003	138
3.2. „Nasi banderowcy” – lata 2004–2012	139
3.3. „Niewidzialni niewolnicy?” – lata 2013–2017	143
4. Ukraińscy imigranci w świetle badań socjologicznych	153
5. „Oksana wraca do domu”, czyli stosunek Polaków do imigrantów zarobkowych z Ukrainy	161
6. Ukraińscy imigranci zarobkowi w Polsce w czasie pandemii COVID-19 i wojny rosyjsko-ukraińskiej (2020–2022)	164
6.1. „Przetrywam, a potem wyjadę” – COVID-19	164
6.2. Wojenni uchodźcy na rynku pracy	168
7. Cztery fale repatriacji Polaków ze Wschodu	174
7.1. Wypędzenie czy repatriacja? (1944–1948)	176
7.2. Druga fala repatriacji (1956–1959)	180
7.3. Nowi repatrianci (1997–2014)	186
7.4. Repatrianci z Ukrainy (2014–2016)	192
Zakończenie	197
Nota bibliograficzna	199
Bibliografia	200